

ПОДАТКОВІ ПІЛЬГИ ЯК ІНВЕСТИЦІЙНИЙ І ІННОВАЦІЙНИЙ РЕСУРС

Пирога І.,

*аспірант ВНУ імені Лесі Українки
(м. Луцьк);*

Пирога С.,

*аспірант ВНУ імені Лесі Українки
(м. Луцьк)*

У статті проаналізовано доступні джерела фінансування інноваційної та інвестиційної діяльності в Україні. Встановлено, що реальним джерелом фінансових ресурсів є власні кошти підприємств і державний бюджет. Запропоновано: замість податкових пільг виділяти у бюджеті окремим рядком певну суму інвестиційних і інноваційних ресурсів, розпорядником якої є Державний інноваційний фонд.

Ключові слова: інновації, інвестиції, податкові пільги, джерела фінансування, державний бюджет, додатковий податковий тягар.

В статье проанализированы доступные источники финансирования инновационной и инвестиционной деятельности в Украине. Установлено, что реальным источником финансовых ресурсов являются собственные средства предприятий и государственный бюджет. Предложено: вместо налоговых льгот выделять в бюджете отдельной строкой определенную сумму инвестиционных и инновационных ресурсов, распорядителем которых является Государственный инновационный фонд.

Ключевые слова: инновации, инвестиции, налоговые льготы, источники финансирования, государственный бюджет, дополнительное налоговое бремя.

The article analyzes the available sources of financing innovation and investment in Ukraine. Established that the real source of financial resources is owned assets of enterprises and the state budget. Instead suggested tax incentives to allocate a separate line in the budget a certain amount of investment and innovative resources, the manager of which is the State Innovation Fund.

Keywords: innovation, investments, tax incentives, funding sources, state budget, an additional tax burden.

Важливою передумовою стійкого економічного зростання в Україні є активізація інвестиційної та інноваційної діяльності. Сучасний стан розвитку економіки характеризується певним поживленням інвестиційного процесу та зростанням валового внутрішнього продукту країни. Але ці позитивні тенденції ще не набули сталого характеру. Тому сьогодні особливо важливою є необхідність вдосконалення державної інвестиційної політики, спрямованої на активізацію інвестиційної діяльності, оскільки держава виступає головним координатором інвестиційної діяльності в країні та прискорення економічного зростання.

Інвестиції є багатогранною категорією. Але для державної інвестиційної політики найбільше значення має визначеність мети, джерел фінансування та об'єктів інвестиційної діяльності. Якщо інвестиції – це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в економічні об'єкти для отримання прибутку або досягнення певного соціального ефекту, то інвестиційна діяльність являє собою сукупність практичних дій економічних суб'єктів, спрямованих на реалізацію інвестицій.

Метою роботи є аналіз доступних джерел інвестицій в економіку України, механізмів розподілу ресурсів, способів забезпечення ефективного використання вкладених коштів.

У вітчизняній науковій літературі зазначені проблеми висвітлені не досить широко. Серед вітчизняних науковців та практиків, які досліджували ці питання, доцільно виділити праці П. В. Мельника, В. Б. Захожая, Я. В. Литвиненка, А. М. Соколовської,

І. О. Луїної та ін.

Передумовою інвестиційної діяльності є наявність джерел фінансування інвестицій, до яких належать: заощадження домашніх господарств; нерозподілений прибуток та амортизаційні кошти підприємств; кошти державного бюджету, які залишаються після здійснення видатків на державне споживання; іноземні заощадження. Об'єктами інвестиційної діяльності можуть бути основні фонди, що створюються або модернізуються, оборотні кошти в усіх сферах економіки, науково-технічна продукція, фінансові активи та інші об'єкти власності, а також майнові права на інтелектуальну власність.

Формування ефективної державної інвестиційної політики в першу чергу залежить від правильного визначення її суті. У науковій літературі не існує єдиного погляду на державну інвестиційну політику. Вона визначається як частина державної економічної політики, спрямованої на забезпечення ефективної інвестиційної діяльності економічних агентів, або – як комплекс правових, адміністративних та економічних заходів, спрямованих на поширення й активізацію інвестиційних процесів. Перше визначення носить надто загальну форму; інше – зводить інвестиційну політику держави лише до її заходів. В сучасній літературі існує й інше обґрунтування та розуміння державної інвестиційної політики, яка розглядається як діяльність держави щодо визначення мети, основних завдань і пріоритетних напрямів розвитку інвестиційного процесу в країні та комплекс заходів, спрямованих на реалізацію поставле-

них завдань.

Мета інвестиційної політики не є постійною і може змінюватись залежно від умов економічного розвитку країни. Так, метою інвестиційної політики держави, яка сформульована в Програмі, затвердженій Кабінетом Міністрів України щодо розвитку інвестиційної діяльності на 2002-2010 роки, є створення привабливого інвестиційного клімату і розвиток інфраструктури інвестиційної діяльності для забезпечення сталого економічного зростання та підвищення життєвого рівня населення.

Серед головних завдань, поставлених в урядовій Програмі, найбільш актуальними, на наш погляд, є такі: завершення формування стабільної нормативно-правової бази інвестиційної діяльності; забезпечення подальшого реформування податкової системи, в тому числі шляхом зниження податкового навантаження; підвищення інвестиційної привабливості об'єктів приватизації; зміцнення банківської системи України; поживлення інвестиційної діяльності у спеціальних економічних зонах та територіях пріоритетного розвитку; створення додаткових стимулів для збільшення інвестицій у пріоритетні галузі економіки; стимулювання залучення інвестицій у наукову, науково-технічну та інноваційну діяльність.

В умовах дефіциту інвестиційних ресурсів складною проблемою державної інвестиційної політики є визначення пріоритетних напрямів інвестування. В основі її вирішення мають лежати, з одного боку, раціональне співвідношення між короткостроковими та довгостроковими завданнями інвестиційної політики держави, з іншого – орієнтація на першочергове інвестування таких сфер економіки, розвиток яких може слугувати передумовою для забезпечення загального економічного розвитку.

Завдання, передбачені державною інвестиційною політикою, повинні спиратися на комплекс заходів, які здатні забезпечити їх вирішення. Заходи – це способи застосування відповідних інструментів, за допомогою яких держава спрямовує поведінку економічних агентів на вирішення завдань щодо інвестиційного розвитку. Тому ефективність заходів, спрямованих на інвестиції, залежить від того, якою мірою вони здатні корелювати із завданнями, передбаченими інвестиційною політикою держави.

Отже, державна інвестиційна політика визначає не лише мету, завдання і пріоритети державної діяльності в інвестиційній сфері, а й заходи, які мають забезпечити необхідні передумови для втілення цієї політики в життя. Останній елемент державної інвестиційної політики є лише іншим виразом інвестиційно спрямованого державного регулювання. Від ефективності державного регулювання інвестиційної діяльності залежить дієвість інвестиційної політики держави. Ми виходимо з того, що державне регулювання – це метод реалізації інвестиційної політики держави в умовах ринкових відносин, в основі якого лежить застосування право-

вих, економічних та адміністративних інструментів, спрямованих на вирішення завдань державної інвестиційної політики.

Всі інструменти державної інвестиційної політики поділяються на інструменти прямого та непрямого регулювання. Інструменти прямого регулювання забезпечують безпосередній вплив держави на суб'єкти інвестиційної діяльності. Серед них в першу чергу можна виділити нормативно-правові акти, програми, норми амортизаційних відрахувань, бюджетне фінансування, державні закупівлі, кредитування експорту тощо. Інструменти непрямого регулювання впливають на суб'єкти інвестиційної діяльності опосередковано – через їх економічні інтереси. До них належать інструменти податкової, грошово-кредитної та зовнішньоекономічної політики держави.

Сучасна система державного регулювання інвестиційної діяльності в нашій країні забезпечена нормативно-правовою базою, основу якої складають Закони Верховної Ради України. Головними серед них є такі: “Про інвестиційну діяльність” (1991р.), “Про іноземні інвестиції” (1992р.), “Про режим іноземного інвестування” (1996р.), “Про концепцію створення спеціальних (вільних) економічних зон в Україні” (1994р.), “Про цінні папери та фондову біржу” (1991р.), “Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні” (1996р.) тощо. Поряд з цим діє низка Указів Президента України, Постанов Кабінету Міністрів України, які формують політику державного регулювання інвестиційної діяльності в нашій країні.

Більшість діючих нормативно-правових актів вже застаріли і не відповідають сучасним умовам і завданням інвестиційної діяльності. Крім того, досить часто вони вступають в суперечності між собою, а внаслідок їх великої кількості інвесторам, особливо іноземним, дуже важко зорієнтуватися в “правилах гри” на інвестиційному ринку України. Тому вдосконалення та уніфікація нормативно-правової бази державного регулювання інвестиційної діяльності є необхідною передумовою для поліпшення інвестиційного клімату в нашій державі.

Зазначена проблема набуває особливої гостроти сьогодні, в умовах появи в українській економіці ознак стабілізації та зростання виробництва. На цьому етапі регулююча роль держави має бути зорієнтована на закріплення позитивних тенденцій та створення інвестиційного потенціалу для сталого економічного зростання. Головною передумовою для цього повинно стати забезпечення випереджаючого зростання інвестицій в основний капітал порівняно із зростанням валового внутрішнього продукту. Тому виникає гостра необхідність вдосконалення державної інвестиційної політики.

До основних напрямів її вдосконалення можна віднести наступні: орієнтація стратегії державної інвестиційної політики на інноваційну модель економічного розвитку; спрямування податково-

го механізму на стимулювання підприємств до ефективної інвестиційної діяльності; збільшення ролі кредитного механізму у фінансуванні інвестиційної діяльності; покращення умов для інвестиційної діяльності в спеціальних економічних зонах та територіях пріоритетного розвитку; підвищення ролі фондового ринку для залучення інвестиційних ресурсів.

Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, унесених в Україну, на 1 січня 2010 р. склав 40026,8 млн. дол., що на 12,4% більше обсягів інвестицій на початок 2009 р., та в розрахунку на одну особу становив 872,6 дол. (дані www.ukrstat.gov.ua). Залучення інвестицій мало залежить від командно-адміністративних вказівок, а в основному пов'язане з інвестиційним рейтингом країни у світових табелях про ранги і професійною підготовленістю команди на місцях. Рейтинг привабливості України як об'єкта інвестицій опублікований у журналах: «Euro money» (визначено 135-е місце України серед 178 країн), «Central Europe Economic Review» (18-е місце серед 26-и постсоціалістичних країн), «Wall Street Journal» (135-е місце серед 150 країн за показником «індекс економічної свободи»). Імідж країни не можна змінити одним рішенням, одним законом і навіть реформою податкового чи митного законодавства. За цих умов поповнення інвестиційних ресурсів можливе лише за рахунок внутрішніх джерел – власних коштів підприємств та державного бюджету. Залучення банківських кредитів у цю сферу економічно не доцільне, через високий позичковий процент. Забезпечення низької вартості кредитних ресурсів – одне з головних завдань Національного Банку України.

Чинне нині податкове законодавство України за певних умов надає виробникам (юридичним і фізичним особам) пільги. Законодавством передбачено більше 300 різновидів пільг зі сплати податків та інших обов'язкових платежів, до того ж в Україні визначено 73 вільні економічні зони з пільговим режимом оподаткування. Наявність такої кількості пільг призводить до податкового тиску на всіх суб'єктів господарювання, які позбавлені пільг.

Надані пільги ніколи не пов'язувалися з конкретними завданнями, спрямованими на посилення інвестиційної й інноваційної активності суб'єктів господарювання. У кращому випадку, пільги використовувалися на поточне споживання, у гіршому – для компенсації відсотків за користування банківськими кредитами або й просто вивозилися в офшори. Зрештою, переважна частина прямих іноземних інвестицій в Україну безпосередньо пов'язана з капіталами, раніше вивезеними в офшори.

Прийнятий в Україні порядок надання пільг позбавляє цей інструмент можливості стимулюючого впливу на економіку. На початку 1999 року загальна сума наданих фізичним та юридичним особам пільг складала 30 млрд. грн., а протягом року зросла ще на 3,4 млрд. Сума наданих у 1999 р. пільг

значно перевищила суму бюджетних надходжень за весь 1998 рік (28,9 млрд. грн.). Кількість суб'єктів-пільговиків перевищила 100 тис. Особливу щедрість Уряд виявляє, надаючи пільги щодо сплати мита, митного оформлення товарів, використання нульової ставки за користування податковим кредитом, видання дозволів на взаємозаміну сплати податків та зборів. У 1999 році апарат Кабінету Міністрів опрацював 19 тис. документів про надання пільг численним підприємницьким структурам, фізичним особам. Звичайно, найбільше їх дістається тим, хто ближчий до влади. Платникам податків Києва в 1998 році було надано майже третину всієї річної суми пільг, Дніпропетровської області – 18 %, Донецької області – 6 %. Подекуди сума податкових пільг значно перевищує обсяги надходжень до бюджету: у Дніпропетровській області у 3,5 рази, у Києві – у 2,5 рази, у Запорізькій області – у 2 рази, у Донецькій – в 1,7 рази.

Надані підприємствам колосальні пільги з оподаткування (які значно перевищують за розміром бюджет) призвели до збільшення числа збиткових підприємств. У 2001 р. збитково працювали 42,5 % підприємств, проти 38,5 % – у 2000 р. Сума прибутків, одержаних суб'єктами господарювання у 2001 р., зменшилася (порівняно з 2000 р.) на 1,4 млрд. грн. Рекордні врожаї 2001–2002 рр. збільшили збитковість сільськогосподарських підприємств. Кількість господарств, які завершили 2001 р. зі збитками, зросла на 8,6 % і сягнула 43,1 %.

Одержані пільги могли б зміцнювати фінансове становище господарюючих суб'єктів, забезпечити можливості для оновлення виробництва, підвищення конкурентоспроможності продукції. Однак позитивного результату не одержано. Для покращення становища конче необхідно радикально змінити порядок надання пільг. Будь-яка пільга має розглядатися як інвестиція, яка повинна впливати на інвестиційну та інноваційну активність суб'єктів господарювання. Пільги, які безпосередньо не використовуються для пожвавлення інноваційної та інвестиційної активності виробників, не тільки позбавляють бюджет ресурсів і знижують ефективність бюджетної політики, але і створюють додатковий податковий тягар, який деформує структуру виробництва і веде до втрат у добробуті громадян. У подальшому для виправлення цих спотворень доведеться вкладати додаткові фінансові ресурси.

Справжні втрати в добробуті (додатковий податковий тягар) пов'язані з тим, що необхідність сплачувати податки змушує споживачів відмовлятися від товарів, яким вони віддавали перевагу, тобто змінювати структуру власного споживання. У свою чергу, виробники не можуть збільшити виробництво до рівня, при якому споживачі ще готові платити. Такі неявні витрати (неможливість для виробників збільшити виробництво до рівня з мінімальними витратами й необхідність для споживачів змінювати структуру власного споживання) прийнято називати

“додатковим” (надлишковим) податковим навантаженням.

Припустимо, що товар *A* оподатковується, а товар *B* – ні. Стягнення податку спричиняє зниження попиту не тільки на товар *A*, але й на товар *B*, оскільки через зобов’язання щодо сплати податку, за інших рівних умов, знижується платоспроможність споживача. Крім того, змінюються відносні ціни товарів: товар *A* стає дорожчим від товару *B*, тому попит на товар *A* знижується сильніше, ніж на товар *B*. Споживач прагне повністю або частково замінити товар, який оподатковується, на інший, який не оподатковується або оподатковується меншою мірою.

Таким чином, стягнення податку з певного товару *A* має два наслідки:

- зниження платоспроможності споживача, тобто доходів, які він має (ефект доходу);
- зміна відносних цін товарів (ефект зміни): чим вищим є ефект зміни, тобто сильніше змінюється структура споживання, тим важчим є додатковий (надлишковий) податковий тягар.

Унаслідок зазначених ефектів заходи бюджетно-податкової політики змінюють рішення суб’єктів щодо використання ресурсів і призводять до зниження суспільного добробуту у формі додаткового податкового навантаження (надлишкового податкового тягара), яке переважає суми додаткових податкових платежів. Саме тоді, коли виникає надлишковий податковий тягар, говорять про перекручуючий вплив податку. Можна показати, що додатковий (надлишковий) податковий тягар зростає пропорційно квадратові податкової ставки. Тому значна кількість дрібних податків – краще, ніж один великий. Додаткове навантаження виникає не тільки для податків на товари, але і для податків на заробітну плату (заміщення роботи вільним часом).

Розглянемо випадок прогресивного оподаткування доходів громадян, коли з їх зростанням ставка прибуткового податку підвищується. Зростання граничної ставки податку означає зменшення додаткового доходу, який приноситься додатковою роботою. Тому вільний час стає привабливішим, ніж робота (ефект заміни). За таких умов у платника податку виникають стимули до того, щоб, змінивши свою поведінку, уникнути сплати підвищених податків. Це може відбуватися або у формі зниження інтенсивності праці, або скорочення робочого і збільшення вільного часу, а в умовах перехідної економіки – і шляхом розширення діяльності в тіньовому секторі. Збільшення оподаткування доходів на капітал змінює також рішення домогосподарств: вони відмовляються від заощаджень на користь споживання.

Якщо використовуються податки на споживання, то чим вищим є податкове навантаження, зосереджене на одному товарі, тим сильніше змінюються відносні ціни – отже, збільшується ефект заміщення такого товару іншими, порівняно дешевшими. Тим часом звільнення якихось товарів від оподаткуван-

ня (наприклад, використання нульової ставки ПДВ) означає їхнє штучне відносно здешевлення. Зниження відносних цін, за інших рівних умов, спричиняє підвищення попиту на ці товари відносно інших товарів, оподатковуваних ПДВ за нормальною ставкою. Як бачимо, диференціація податків негативно впливає на ринковий розподіл ресурсів, тому теорія оподаткування рекомендує, по можливості, широкую базу оподаткування і низькі ставки, які б мінімально змінювали відносні ціни.

Оподаткування всіх товарів за однаковою ставкою дозволяє уникнути перекручень на ринку товарів, а також вибору між споживанням сьогодні та споживанням у майбутньому. Правда, у такому разі залишається неоподатковуваним вільний час, тому перекручується вибір між вільним часом та одержанням доходу (тобто споживанням). Податок на дохід теж дозволяє уникнути перекручень на ринку товарів, але він перекручує вибір між поточним та майбутнім споживанням, а також між вільним часом і доходом (роботою).

Таким чином, надання податкових пільг спотворює структуру споживання і деформує структуру економіки, яку згодом доведеться виправляти. Тому, надаючи підприємствам податкові пільги, необхідний жорсткий контроль за ефективністю їх використання. Треба виходити з того, що будь-яка пільга – це власний інвестиційний ресурс підприємства, який може використовуватися лише за цільовим призначенням – створення нових робочих місць, розширення виробництва, підвищення технічного рівня продукції і технологічного рівня виробництва, розробка і впровадження нової техніки і технології, підвищення конкурентоспроможності продукції. Потреби виробництва у фінансових ресурсах, прямо не пов’язані з інвестиційною чи інноваційною діяльністю, повинні фінансуватися з інших джерел, зокрема: фінансові й товарні кредити, субсидії, дотації й ін.

Податкові пільги мають сприяти розвитку виробництва, зростанню ефективності капіталовкладень, оновленню матеріально-технічної бази, впровадженню науково-технічних розробок тощо. Насправді ніхто не контролює використання додаткових прибутків підприємств, джерелом яких є податкові пільги, і ці кошти спрямовуються на виплату дивідендів, на зарплату, нагромадження індивідуального капіталу, який частково вивозиться за кордон. Про низький рівень їх продуктивного використання свідчать мізерні суми капіталовкладень в Україні. Мала ефективність пільгових коштів, використання їх не за призначенням викликали пропозиції скасувати пільги взагалі. Пільги, ефективність використання яких не контролюється належним чином, і справді треба відмінити всі і назавжди.

Замість податкових пільг доцільно запровадити плаваючі податкові ставки [1, 2, 3], які забезпечать дієвий, індивідуальний для кожного виробника автоматичний контроль за ефективністю використання

податкових пільг. За цих умов підприємство одержує таку суму пільг, яку воно може ефективно використати. Запропоновані заходи повинні сприяти пожевленню інноваційного процесу в Україні і підвищити інноваційну безпеку держави.

Водночас можлива ситуація, за якої виникає необхідність спрямувати додаткові кошти у кількох пріоритетних для розвитку економіки напрямках. Якщо для цього доступне єдине джерело фінансування – державний бюджет (за рахунок податкових пільг), то спосіб виділення коштів стає чисто технічною процедурою. Однак є один спосіб, який абсолютно неприйнятний, з точки зору загальнодержавних інтересів. На нещастя, лише цей спосіб і використовується. Йдеться про надання податкових пільг. Такий спосіб використання бюджетних коштів належить трактувати як їх нецільове використання. Українським законодавством навіть передбачена кримінальна відповідальність за нецільове використання бюджетних коштів.

Всупереч загальнодержавним інтересам, в економіці України намітилася стійка тенденція до збільшення числа товаровиробників, яким надаються податкові пільги. Проблема не лише у тому, що використання фінансових ресурсів, джерелом яких є податкові пільги, у принципі не можна зробити ефективним. Пільги виділяють не тим, хто потребує їх, а головне – може ефективно використати, а тим, хто ближче до влади. Проблема насамперед у тому, що наданням пільг завершується процес, а він лише повинен розпочинатися. Ніякого контролю за ефективним використанням одержаних ресурсів навіть не передбачається. За своєю суттю податкова пільга є скоріше подарунком, а не економічним важелем стимулювання пріоритетних напрямків розвитку. З іншого боку, пільги можуть надаватися на визначений термін і для вирішення конкретних завдань. З цієї причини пільги взагалі не можуть регулюватися податковим законодавством, яке априорі повинно бути менш-більш сталим, без різких і непередбачуваних змін. Саме тому бажано виключити будь-які податкові пільги з податкового законодавства України. Тим більше, що поняття податкова пільга суперечить ст. 67 Конституції України, згідно якої сплачувати податки зобов'язаний кожен.

У період формування ринкових відносин кошти державного бюджету повинні бути спрямовані на розв'язання важливих народногосподарських завдань, для страхування ризиків, пов'язаних зі зміною методів господарювання, підтримання заходів для модернізації виробництва та інше. Будь-які податкові пільги за своєю природою мають розглядатися як державні інвестиції у розвиток певних виробництв. Тому повинна проводитися оцінка ефективності вкладених інвестицій. А така оцінка може бути зроблена лише на основі експертизи інвестиційних чи інноваційних проектів. З огляду на це, Верховна Рада України не є тим органом, який може фахово розв'язати питання про на-

дання пільг виробникам. При розгляді державного бюджету Верховна Рада може передбачити у ньому певну суму інвестиційних коштів для суб'єктів господарювання у витратних статтях бюджету. Ця сума оформляється окремим рядком у бюджеті на плановий фінансовий рік і використовується для інвестування високотехнологічних виробництв. Як будь-яка велика інвестиція, вона повинна проходити окремим рядком бюджету. Загальна сума податкових пільг, затверджена бюджетом на відповідний період, розглядається як внесок до державного інноваційного фонду. Діяльність інноваційного фонду регламентується законом, який приймається парламентом.

Така точка зору щодо сутності податкових пільг відображає зарубіжний досвід і охоплюється концепцією податкових витрат бюджету [4]. «Легально оформлена відмова від збору в принципі можливих податків по суті є аналогом прямих бюджетних видатків, що й пояснює дещо парадоксальну назву суми скорочень і списань податкових зобов'язань – податкові витрати ...» [4, 5]. Термін «податкові витрати» вперше був використаний у 1967 р. керівником міністерства податкової політики США С. Сурреєм. У 1968 р. з'явився перший перелік податкових витрат [6]. У 1974 р. Конгрес США в законі про бюджет законодавчо формулює визначення податкових витрат як "... витрат дохідних статей, що належать до положень федерального законодавства з питань прибуткового оподаткування, які встановлюють спеціальні виключення, звільнення, віднімання від сукупного доходу, або які забезпечують спеціальний кредит, пільгову ставку податку, затримку сплати податкового зобов'язання» [7]. Частина встановленого переліку податкових витрат може спричинити постійну втрату доходів бюджету, що дає підстави ототожнювати їх з видатками; інші податкові витрати призводять до затримки наповнення дохідної частини бюджету, являючи собою по суті безвідсоткову позику держави платнику податку [8].

Порядок використання виділених коштів регламентується законом «Про державний інноваційний фонд». У структурі інноваційного фонду є експертна рада фонду, яка включає кращих фахівців із числа представників науки і народного господарства. Виходячи з реальних можливостей державного бюджету, Верховна Рада передбачає певні витрати на здійснення інвестиційних та інноваційних проектів. Кошти державного інноваційного фонду використовуються для фінансування інноваційних проектів, розробки інноваційних продуктів, налагодження виробництва інноваційної продукції у контексті Закону України «Про інноваційну діяльність» [9].

Для отримання інвестицій підприємства подають до експертної ради технічний проект, у якому обґрунтовують необхідність інвестицій, вказують технічні параметри нової техніки і технологічних процесів, для впровадження яких призначена

інвестиція. У проєкті вказується вартість реалізації проєкту і те, яка його завершена частина має бути покрита за рахунок інвестицій, а яка – із власних джерел. Експертна комісія відбирає проєкти на конкурсній основі, а після їх упровадження оцінює економічну ефективність вкладених інвестицій.

Пріоритети мають бути віддані проєктам, пов'язаним із створенням нових технологій, здатних породжувати нове виробництво конкурентноспроможної продукції. У розподілі інвестицій час покінчити з політичними баталіями, в яких перемагають лобістські й владні групи, які не мають нічого спільного з розробкою нових перспективних технологій. Державна підтримка високотехнологічного виробництва має стати реальністю, а не залишатися декларацією лише на папері. Сьогодні навіть великій компанії складно вийти на ринок наукомісткої продукції і закріпитися на ньому, бо для цього необхідно оновити не тільки продукцію, а й частину технологічної бази.

Технічний проєкт може включати вимогу інвестицій для збільшення виробництва товару, який користується попитом на внутрішньому або на зовнішньому ринку. Найбільш ефективно ця про-

блема може бути вирішена запровадженням еластичних ставок податків. Але якщо такі ставки не запроваджені, можна виділяти державні інвестиції для залучення у виробництво наявних виробничих потужностей, які досі не використовувалися. Інвестується фактично розширення виробництва, а отже, передбачається створення додаткових робочих місць, збільшення фонду оплати праці й розширення платоспроможного попиту народу.

Таким чином, будь-які податкові пільги повинні розглядатися як інвестиції у розвиток виробництва. Для їх ефективного використання належить радикально змінити спосіб їх надання. З цією метою належить виключити із податкового законодавства усі пільги (окрім соціальних), які надаються суб'єктам господарювання. Замість пільг у витратних статтях бюджету окремим рядком виділяється певна сума, яка призначена для фінансування інвестиційних та інноваційних проєктів. Ця сума перераховується до державного інноваційного фонду, який є розпорядником і несе відповідальність за ефективність використання виділених коштів. Державний інноваційний фонд керується у своїй діяльності відповідним законом, який належить ухвалити.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Берлач А.І., Пирога І.С. Еластична ставка податку на додану вартість як стимул економічного зростання в Україні // *Право України*. – 2009. – №2. – С. 94–100.
2. Пирога І.С. Еластична ставка податків // *Правова держава: сьогодення і перспективи: Зб. тез наук. доп. за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених*. – м. Суми, 29–30 березня 2008 р.
3. Пирога І.С., Берлач А.І. Оптимізація податкових ставок у системі державного регулювання економіки // *Право України*. – 2010. – №1. – С.95-104.
4. Андрущенко В. Л. Податкові системи зарубіжних країн / В. Л. Андрущенко, О.Д. Данілов. – К. : Комп'ютерпрес, 2004. – С. 104.
5. Система податкових пільг в Україні у контексті європейського досвіду / А. М. Соколовська, Т. І. Єфименко, І. О. Луніна та ін. – К. : НДФІ, 2006. – С. 12.
6. Toder E. J. Tax Expenditures and Tax Reform: Issues and Analysis / E. J. Toder / National Tax Association Meetings, Miami, Florida, November 19, 2005 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.urban.org/publications/411371.html>. – Р. 1.
7. Congressional Budget Act 1974 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.access.gpo.gov/congress/house/hd106-320/pdf/hrm89.pdf>. – Р. 938.
8. Tax Expenditure Budget Fiscal Year 2009 / Executive Office for Administration and Finance Commonwealth of Massachusetts, January 2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mass.gov/Ador/docs/dor/Stats/TEB/TEB2009.pdf>. – Р. 1.
9. Закон України “Про інноваційну діяльність” // *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. – 2002. – N 36. – С. 266.